

КРИТИКА ТА БІБЛІОГРАФІЯ

ДОСЛІДЖЕННЯ ІСЛАМУ ЯК ОДНІЄЇ З НАЙПОШИРЕНІШИХ СВІТОВИХ РЕЛІГІЙ *

Монографію доктора політичних наук, професора Н. А. Латигіної "Іслам: шлях крізь століття" присвячено дослідженню ісламу, що є однією з найпоширеніших світових релігій. Враховуючи реалії функціонування світового співтовариства, сучасні тенденції розвитку різних держав і суспільств, монографія Н. А. Латигіної є актуальною. Адже іслам, незважаючи на наявність різноманітних напрямів, течій і сект, – досить цільна релігійна система, що останнім часом все більше зміцнює свої позиції у світі.

У монографії розкрито шляхи становлення та розвитку ісламу як самобутньої релігії. У філософських пошуках і рішеннях іслам, що порівняно з іудаїзмом і християнством, виник досить пізно, в основному обмежився запозиченням використаних ідей. Істотним для оцінки ролі та місця цієї релігії є те, що в практиці, у повсякденному впливі на життя людей, у колосальному впливі на культуру, побут ряду народів Азії та Африки іслам має не

тільки свій неповторний вигляд, але і досить специфічні риси. Специфіка ця настільки відчутна, що фахівці не випадково говорять про "світ ісламу", ісламську (арабо-мусульманську) цивілізацію.

Дотримуючись сучасної методології дослідження наукових проблем, Н. А. Латигіна ґрунтовно опрацювала широке коло джерел з досліджуваної теми, що дало змогу всебічно розкрити етапи виникнення ісламу, сутність, стовпи, характеристики ісламської віри, основні особливості ісламу як способу життя, традиції, звичаї, культурні досягнення мусульман.

Позитивом праці є те, що дослідження ісламу подано в контексті загальноісторичного розвитку, що допомагає усвідомити вплив політичних, економічних, соціальних, культурних, ідеологічних та інших чинників на формування і становлення ісламу як впливової релігійної системи, а також способу життя і образу мислення.

* Латигіна Н. А. Іслам: шлях крізь століття : монографія / Н. А. Латигіна. — Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. — 360 с. — ISBN 978-966-629-769-6

Автором акцентовано увагу на таких відомих історичних статтях ісламу, як засновник ісламу Пророк Мухаммад, перші праведні халіфи, видатні державні діячі ісламської історії тощо.

Структура монографії є логічною і послідовною. Матеріал викладено науковою мовою, але вельми зрозуміло і доступно.

Н. А. Латигіна робить цілком обґрунтований висновок про те, що іслам зіграв величезну роль в історії і культурі не тільки арабів, його перших і основних прихильників, але і всіх народів близькосхідного регіону, а також іранців, тюрків, індійців, індонезійців, багатьох народів Середньої Азії, Кавказу, Поволжя, Балкан, значної частини населення Африки. В результаті арабського завоювання та під прямим впливом ісламу склалися долі народів, культурні традиції, ідейний багаж, норми побуту і моралі, міфопоетичні та епічні образи й перекази, які і сьогодні багато в чому визначають їх життя. Звичайно, підкорені арабами країни і народи зберігали і розвивали власні доісламські культурні традиції, насамперед це стосується країн, куди іслам проникнув мирним шляхом.

Однак протягом століть майже абсолютного панування ісламу доісламські традиції або безповоротно йшли в минуле, або настільки перетворилися, ісламізувалися, що практично звелися лише до національно-культурної специфіки. Ця специфіка досить дорога кожному

з народів ісламського світу, тому що визначає його обличчя і додає йому оригінального власного вигляду. І в цьому розумінні її не можна недооцінювати, вважати чимось другорядним. Автор підкреслює, що в кожного з мусульманських народів вона перекривається комплексом норм і розпоряджень загального для всіх них ісламу.

Новизною авторської монографії Н. А. Латигіної є те, що іслам розглядається в органічній єдності теоретико-методологічних та практичних аспектів, дається аналіз базових категорій і понять ісламу, розкривається їх значення для звичайної людини, тобто йдеться про людські виміри історії та політики, роль у них суб'єктивного чинника (поведінки правителів та підданих). Автор наводить багато цікавих прикладів, які яскраво ілюструють сутність ісламу. Це дає змогу адаптувати матеріал, викладений у монографії, до навчального процесу у вищих навчальних закладах.

У цілому монографія доктора політичних наук, професора Н. А. Латигіної є оригінальним авторським дослідженням феномена ісламу. Вважаємо за доцільне рекомендувати її до друку.

*Бабкіна О. В.,
д. політ. н., професор,
завідувач кафедри політичних наук
Національного педагогічного університету
ім. М. П. Драгоманова*

